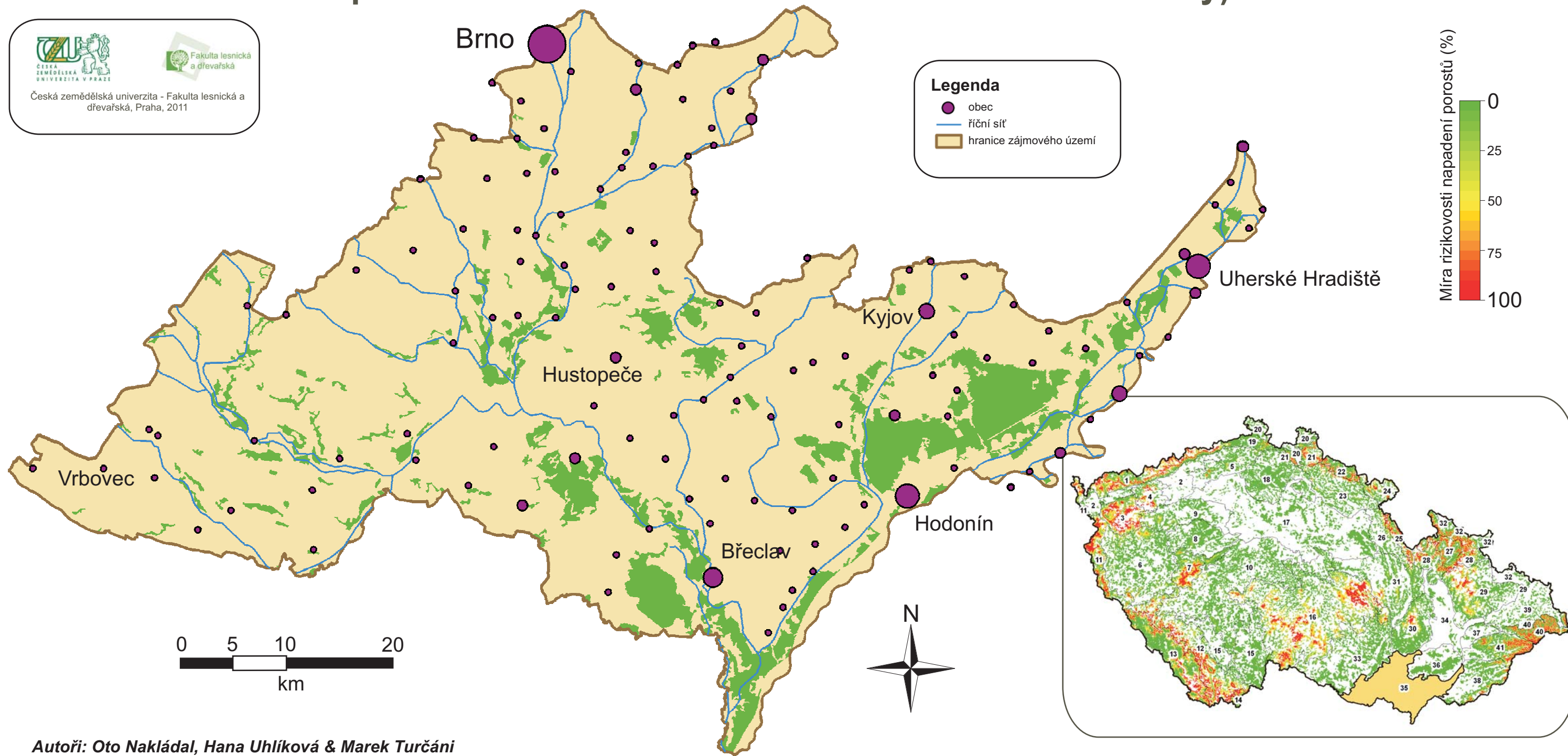

Rizikové oblasti přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice pro období 2012-2015: PLO 35 - Jihomoravské úvaly)

Česká zemědělská univerzita - Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2011

Autoři: Oto Nakládal, Hana Uhlíková & Marek Turčáni

CHARAKTERISTIKA PŘÍRODNÍ LESNÍ OBLASTI (PLO) 35

Plocha: 38 228 ha
Katastrální rozloha: 294 552 ha
Lesnatost: 13 %

Reliéf přírodní lesní oblasti Jihomoravské úvaly (PLO 35) je z velké části rovinný, místy, zvláště při okraji vrchovin, přechází do pahorkatiny. Významným prvkem jsou dlouhá, poměrně přímá, široká a mělká údolí tranzitních toků, především Dyje, Moravy a jejich přítoků. Charakteristickým prvkem jsou malá, suchá údolíčka-úpady. Východní část tvoří terasy řeky Moravy s vátými písky. Nejnižším bodem je soutok Dyje a Moravy-148 m, nejvyšším vrcholem je Děvín-550m.

Oblast lze charakterizovat jako teplou až mírně teplou. Průměrná roční teplota se pohybuje v celé oblasti od 8,4 °C do 9,5 °C, ve vegetačním období od 14,8 °C-16,2 °C. Průměrné srážky kolísají od 495 do 625 mm a Langův dešťový faktor převládá v rozmezí 53-72. Vegetační doba v této oblasti dosahuje vysokých hodnot, mezi 168-181 dny.

V PLO 35 dominuje 1. LVS, který zaujímá až 91% plochy území. Další nejzastoupenější lesní vegetační stupeň je 2. s 9% plochy, zanedbatelně se na území vyskytuje i 0. a 3. LVS (Nikl 1999).

OBCENÉ INFORMACE

Bekyně mniška (*Lymantria monacha* /L./) je polyfágní motýl, jehož housenky jsou schopné způsobit rozsáhlé defoliace v porostech s převahou jehličnanů. Při přemnožení poškozuje prakticky všechny hospodářské dřeviny kromě jasanu (*Fraxinus* sp.). V ČR se přemnožuje především v čistých smrcinách, které následkem silných žirů odumírají, a tím způsobuje velké hospodářské škody. Gradace obvykle trvá 3 roky. Po gradaci je riziko napadení porostů velmi nízké, ale postupně se v čase zvyšuje. Další gradace přichází náhle, v čemž spočívá nebezpečnost tohoto škůdce.

V podmínkách silně pokročilé gradace se mniška stává širokým polyfágem se značnou schopností migrace. Za rizikové oblasti je proto třeba pokládat také území, která se v době latence jako riziková nejeví. Mapa vylišuje rizikové oblasti pro samovolný vznik ohniska přemnožení bekyně mnišky v České republice pro období 2012-2015.

Model vznikl na základě podrobných dat LHE získaných od VLS Brdy o výskytu bekyně mnišky z let 1994-1995. Vylišení rizikových poloh respektuje optimum výskytu mnišky dané geomorfologií v podmínkách ideálních porostních charakteristik pro její vývoj, tedy porostů starších 40 let, s většinovým zastoupením jehličnatých dřevin. Vytvořené algoritmy byly aplikovány na celou Českou republiku. V rámci ČR byly vylišeny jako nejrizikovější PLO 3, 7, 16. Zvýšený nebo kalamitní výskyt mnišky v těchto PLO je signálem zvýšeného rizika napadení ohrožených porostů v PLO 35. Ohrožené porosty v rámci PLO 35 Jihomoravské úvaly podrobněji ukazuje mapa.

PRO LESNÍ HOSPODÁŘE

V praxi se stavy mnišky v době latence pravidelně monitorují pomocí feromonových lapačů. Značná migrační schopnost samců, kteří jsou pastí lákáni, však prostorovou představu o distribuci mnišky v porostech velmi ztěžuje a použité kontrolní či obranné mechanismy často nejsou vynakládány efektivně.

Prezentovaná mapa umožňuje daleko přesnější lokalizaci vhodných porostů pro umístění kontrolních opatření (zejména umístění trusníků a instalace feromonových lapačů). V době pokračující gradace pak může sloužit jako podpůrný nástroj pro přesnou lokalizaci obranných opatření, jakými jsou např. letecké postřiky.

Z hlediska rizika přemnožení doporučujeme sledovat populační stavy mnišky v oblastech s optimálními podmínkami pro vývoj v rámci celé České republiky (PLO 3, 7, 16).

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE DAT

Klimatická data v referenčním i budoucích časových obdobích byla zpracována v rámci projektu 6RP EU CECILIA na pracovišti ČHMÚ.

Mapa lesních porostů je odvozená ze satelitní klasifikace Corine LandCover 2000, EEA2000.

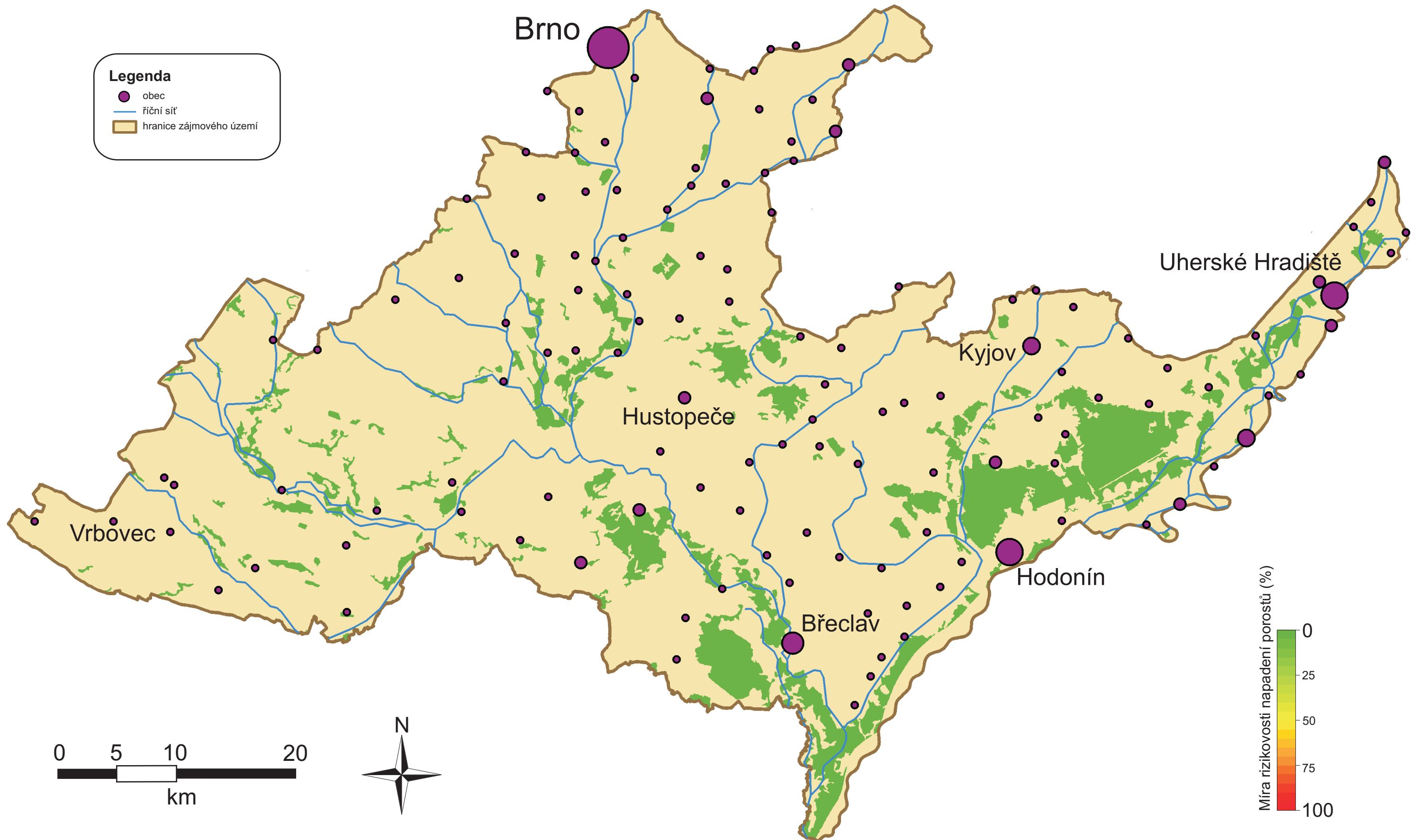
Nikl, J. (ed.) 1999: Oblastní plán rozvoje lesů L. O. 35 Jihomoravské úvaly. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem-pobočka Brno, 153 pp. + 316 pp. příloh.

Uhlíková H. & Nakládal O. 2010: Historické gradace bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.) na území vojenského újezdu Brdy. (Historical outbreaks of *Lymantria monacha* L. in the territory of Brdy mountains). Zprávy lesnického výzkumu, 55: 54-58.

Uhlíková H., Nakládal O., Jakubcová P., Turčáni M. 2011: Outbreaks of the nun moth (*Lymantria monacha*) and historical risk regions in the Czech Republic. Gradace smrekovog prela (*Lymantria monacha*) i područja njegove učestale pojave u češkoj. Šumarski list, 123 (9-10): 477-486.

Vanhanen H., Veteli T.O., Päivinen S., Kellomäki S., Niemelä P. 2007: Climate change and range shifts in two insect defoliators: gypsy moth and nun moth – a model study. *Silva Fennica*, 41(4): 621-638.

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2020: PLO 35 - Jihomoravské úvaly

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2030: PLO 35 - Jihomoravské úvaly

